

ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ПОШУК ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

FORMATION AND USE OF THE ENTERPRISE WORKING CAPITAL: SEARCHING WAYS TO IMPROVE

У статті в результаті проведеного дослідження обґрунтовано шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу; визначено основні етапи градації дебіторської заборгованості; окреслено комплекс завдань, пов'язаних з організацією управління оборотним капіталом. Доведено, що в Україні серед джерел поповнення оборотного капіталу підприємства залишається мізерною частка банківського кредитування. Це пояснюється високою вартістю згаданого джерела поповнення оборотного капіталу та недосконалістю традиційного порядку надання банківських кредитів, який використовують для національних підприємств. Не набули поширення практика функціонування фондowych компаній та фінансових інститутів спільного інвестування. При цьому зростання обсягів дебіторської заборгованості зумовлює подвійне вилучення оборотного капіталу підприємства, з одного боку, у формі відтермінування платежів покупцями, а, з іншого, – у формі сплати податкових зобов'язань, що виникають при реалізації продукції.

Ключові слова: оборотний капітал, форфейтинг, дебіторська заборгованість, факторинг, оборотні активи, відстрочка платежів, рефінансування.

В статті в результаті проведеного дослідження обґрунтовано шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу; визначено основні етапи градації дебіторської заборгованості; окреслено комплекс завдань, пов'язаних з організацією управління оборотним капіталом. Доведено, що в Україні серед джерел поповнення оборотного капіталу підприємства залишається мізерною частка банківського кредитування. Це пояснюється високою вартістю цього джерела поповнення оборотного капіталу і неперфекційністю традиційного порядку надання банківських кредитів, який використовують для національних підприємств. Не розширена практика функціонування фондowych компаній та фінансових інститутів спільного інвестування. При цьому зростання дебіторської заборгованості визначає подвійне вилучення оборотного капіталу, з однієї сторони, в формі відстрочки платежів покупцями, а, з іншої сторони, в формі сплати податкових зобов'язань, які виникають при реалізації продукції.

Ключевые слова: оборотный капитал, форфейтинг, дебиторская задолженность, факторинг, оборотные активы, отсрочка платежей, рефинансирование.

УДК 658.14

Коваленко О.В.

д.е.н., професор, директор
Дніпропетровський науково-дослідний
інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

Kovalenko Olena

Dnipropetrovsk Research Institute
of Forensic Examinations of the
Ministry of Justice of Ukraine

As a result of the research, the ways to improve the efficiency of working capital are substantiated; the basic steps of receivables gradation are defined; the complex of tasks related to the organization of working capital management is outlined in the article. It is proved that in Ukraine the share of bank lending remains negligible among the sources of the enterprise working capital replenishment. This is explained by the high value of the mentioned source of working capital replenishment and the imperfection of the traditional procedure for granting bank loans used for national enterprises. The practice of fund companies and collective investment financial institutions functioning has not become widespread. At the same time, the increase in accounts receivable causes double withdrawal of the working capital of the enterprise in the form of deferred payments to customers on the one hand, and in the form of payment of tax liabilities arising from the sale of products on the other hand. These settlement operations not only limit the volume of the enterprise cash flows, but also decelerate the working capital cycle. As a result of the research was proposed a project that increases the efficiency of the formation and use of working capital at the enterprise by applying a system of incentive discounts for customers which will be used on the prepayment terms that will help to reduce receivables. Nowadays the problem of receivables management has become quite acute, that is related to the problems of late payments, repayment of incomplete debts, and the emergence of doubtful debts. Businesses that are lenders are gradually falling into a state of technical bankruptcy, which is characterized by insolvency caused by significant overdue receivables, but together with the exceeding the value of receivables over the value of payables and the value of assets over financial liabilities. Restructuring of receivables can occur during a series of operations and stages. When considering measures of increasing its liquidity, it is advisable to apply receivables refinancing. Accounts Receivable Refinancing is the system of financial transactions that provides accelerated transformation of accounts receivable into cash assets.

Key words: working capital, forfeiting, accounts receivable, factoring, current assets, deferred payments, refinancing.

Постановка завдання. Підвищення ефективності формування і використання оборотного капіталу підприємства повинно, в першу чергу, забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності і ефективністю роботи. Це зводиться до рішення двох важливих задач: 1) забезпечення платоспроможності підприємства. Тобто підприємство повинно мати можливість вчасно оплачувати рахунки, виконувати зобов'язання. Підприємство, що не має достатнього рівня оборотного капіталу, може зіткнутися з ризиком неплатоспроможності; 2) забезпечення прийнятної об'єму, структури і рентабельності активів. У сучасних умовах функціонування, типовим наслідком кризових явищ в економіці країні багатьох вітчизняних підприємств

є гостра нестача оборотного капіталу, яка супроводжується низьким рівнем його використання.

Розвиток ринкових відносин в Україні та досвід зарубіжної системи господарювання визначають залежність фінансових результатів діяльності підприємств від ефективності формування і використання їхнього оборотного капіталу. Тому дослідження системи формування та використання оборотного капіталу як важливого чинника підвищення ефективності функціонування всього підприємства набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем стосовно визначення природи оборотного капіталу виявило наявність безлічі науково-практичних доробок у цій сфері, що

не дозволяє чітко виокремити зміст оборотного капіталу. Так, досить розповсюдженим є ототожнення дефініцій «оборотний капітал», «оборотні активи», «оборотні кошти» та «оборотні засоби». Значний внесок у дослідження проблеми управління оборотним капіталом зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені: К. Маркс, Д. Рікардо, А. Сміт, Е.Р. Брікхейм, Дж. Ван Хорн, І.О. Бланк, Ю.А. Арутюнов, О.Б. Ватченко, Т. Демченко, В.В. Ковальов, К.В. Измайлова, О.П. Пархоменко, Е.С. Стоянова, Р.Н. Холт, А. Шеремет та ін. Але, незважаючи на велику кількість дослідницьких робіт, у сучасній теорії та практиці немає єдиної злагоженої системи управління оборотним капіталом. Вчені по-різному виділяють класифікаційні групи оборотних активів, при цьому спираючись, в основному, на міжнародну практику. Загальними класифікаційними ознаками, щодо яких усі автори дійшли згоди, являються класифікація оборотних активів залежно від участі в кругообігу, за характером фінансових джерел формування та за видами. Менш поширеним є поділ за ступенем захищеності від інфляції, за ризиком вкладення, за ступенем ліквідності, за періодом та формою функціонування тощо. Нормативну ж класифікацію оборотних активів дає П(С)БО 2 «Баланс», але враховується в цьому документі лише одна класифікаційна ознака – за видами оборотних активів. Ця класифікація здійснюється через характеристику статей балансу, що входять в розділ 2 балансу «Оборотні активи». Проте існує ряд теоретичних і практичних проблем, які все ще залишаються невирішеними як на рівні економіки в цілому, так і на рівні підприємства, зокрема.

Постановка завдання. Незважаючи на значну кількість публікацій, що освітлюють окремі аспекти проблем формування та використання оборотного капіталу, дослідження цього процесу, його сутності, особливостей, факторів, що впливають на ефективність його використання підприємствами вимагають подальшої розробки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління оборотним капіталом підприємства є актуальним для суб'єктів господарювання. Серед тієї низки проблем, які змушені розв'язувати сучасні українські підприємства, фронтальне місце посідає проблема ефективного управління оборотним капіталом. Основною задачею оборотного капіталу є забезпечення безперервності процесу виробництва. Оборотному капіталу належить особливе місце у структурі підприємства, бо переважно вони зумовлюють стійкий фінансовий стан, кредитоспроможність, інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання. Якщо грошові засоби, дебіторська заборгованість і виробничі запаси підтримують на досить низьких рівнях, то ймовірність неплатоспроможності чи нестачі коштів для здійснення рентабельної діяльності

висока, а чим більше поточні активи перевищують поточні зобов'язання, тим ступінь ризику менший. Таким чином, потрібно прагнути нарощувати власний оборотний капітал. Становлення і розвиток в Україні ринкової інфраструктури суттєво змінюють економічне, інформаційне і правове середовище функціонування підприємств, зміст їхньої фінансової діяльності. Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від наявності та ефективності використання оборотних коштів. Перш ніж почати обґрунтування проекту підвищення ефективності формування і використання оборотного капіталу підприємства розглянемо сутність оборотного капіталу.

Термін «оборотний капітал» походить від англійського поняття «circulating capital» і з'явився в словниковому обігу в зв'язку з активним використанням англійських джерел економічної літератури. В україномовних джерелах з економічної теорії його синонімами є «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотні активи», «поточні активи». Проте, незважаючи на неоднорідність термінів, економічна сутність поняття, що ними визначається, трактується у вітчизняній та зарубіжній літературі досить однозначно. Це сукупність грошових коштів, авансованих підприємством для формування оборотних виробничих фондів і фондів обігу, які використовуються в межах одного відтворювального циклу або в короткостроковому періоді (до одного року), що забезпечують безперервний процес виробничо-господарської діяльності [4, с.104] та приносять економічну вигоду [1, с. 195].

А.М. Поддєрьогін поняття «оборотний капітал» і «оборотні кошти» розглядає як синоніми і дає таке визначення: «оборотний капітал (оборотні кошти) – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди й у фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку» [6, с. 189]. О.П. Пархоменко пропонує таке визначення: «оборотний капітал – це авансована вартість в елементи оборотних виробничих фондів і фондів обігу на рік чи операційний цикл для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції з метою досягнення достатнього рівня прибутковості підприємства» [5].

Управління оборотним капіталом полягає в пошуку ефективних форм його фінансування, оптимізації обсягу, удосконаленні структури, забезпеченні прийнятного рівня ліквідності та підвищенні ефективності використання [3, с. 77; 4, с. 104]. До оборотних активів належать: запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів тощо. Вони перебувають у постійному русі, набуваючи форми грошей, запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів та готової продукції.

Ефективність використання оборотних коштів характеризується швидкістю їхнього обертання, оборотністю. Прискорення оборотності цих коштів зумовлює: по-перше, збільшення обсягу продукції на кожну грошову одиницю поточних витрат підприємства; по-друге, вивільнення частини коштів і завдяки цьому створення додаткових резервів для розширення виробництва. Підвищення ефективності формування і використання оборотного капіталу підприємства повинно, в першу чергу, забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності і ефективністю роботи. Це зводиться до рішення двох важливих задач.

1. Забезпечення платоспроможності підприємства. Тобто підприємство повинно мати можливість вчасно оплачувати рахунки, виконувати зобов'язання. Підприємство, що не має достатнього рівня оборотного капіталу, може зіткнутися з ризиком неплатоспроможності.

2. Забезпечення прийнятної об'єму, структури і рентабельності активів. Наприклад, високий рівень виробничо-матеріальних запасів потребує відповідно значні поточні витрати.

Одним з ключових факторів підвищення ефективності виробництва є прискорення обігу коштів. На жаль, кризові явища в розвитку української економіки спричинили істотні негативні зміни як в тривалості обігу більшості підприємств, так і його структури. Повний обіг коштів включає в себе такі структурні складові: час виробництва, час обігу; період перебування обігових коштів у сферах виробництва й обігу, не пов'язаних з основним напрямом виробничої діяльності підприємств. Прискорення оборотності оборотних коштів з обороту приводить до вивільнення матеріальних ресурсів і джерел їх формування, при уповільненні – до обороту залучаються додаткові кошти. Тобто кожне підприємство повинно намагатися, як можна більше прискорити оборотність оборотного капіталу, задля досягнення абсолютного та відносного вивільнення оборотного капіталу.

Абсолютне вивільнення має місце, якщо фактичні залишки оборотних коштів менше нормативу або залишків попереднього періоду при збереженні або перевищенні об'єму реалізації за даний період. Відносне вивільнення оборотних коштів має місце в тих випадках, коли прискорення їх оборотності відбувається одночасно із зростанням виробничої програми підприємства, причому темп зростання об'єму виробництва випереджає темп зростання залишків оборотних коштів. За нинішніх умов господарювання через інфляційні процеси найбільш реальним є відносне вивільнення оборотних коштів. Ураховуючи це, слід більше уваги приділяти реалізації заходів, які сприяють відносному вивільненню оборотних коштів. Підвищення ефективності формування та використання оборотного капі-

талу на діючих підприємствах в сучасних умовах має досягатися наступними шляхами:

На стадії створення виробничих запасів підприємства необхідно впроваджувати економічно обґрунтовані та доцільні норми запасів матеріалів; наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів і інших до споживачів; широке використання прямих тривалих зв'язків; розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах, використання сучасного обладнання, новітніх технологій.

Обґрунтовуючи проект підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу на діючих підприємствах слід додати, що криза збуту виробленої продукції і неплатежі призводять до уповільнення обороту оборотного капіталу. Тому кожне підприємство повинно випускати таку продукцію, яку можна достатньо швидко і вигідно продати, припиняючи або значно скорочуючи випуск продукції, що не має поточного попиту. Таким чином, проект підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу на діючих підприємствах має включати наступні дії, відповідно до стадії виготовлення продукції [2, с. 145]. На стадії незакінченого виробництва: прискорення науково-технічного прогресу (включає впровадження прогресивної техніки і технологій), розвиток стандартизації, уніфікації, типізації; удосконалення форм організації промислового виробництва, вживання дешевших конструкційних матеріалів; удосконалення системи економічного стимулювання економічного використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів; збільшення питомої ваги продукції, що користується значним попитом. На стадії обігу: наближення споживачів продукції до її виробників; вдосконалення системи розрахунків; збільшення об'єму реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції із заощаджених матеріалів; ретельна та своєчасний підбір продукції по партіях, асортименту, транзитній нормі, відвантаження в точній відповідності з укладеними договорами. Значні резерви підвищення ефективності та використання оборотних коштів на підприємстві криється безпосередньо в самому підприємстві. Керівництво кожного підприємства повинно проводити постійний моніторинг оборотних активів.

У процесі аналізу необхідно з'ясувати причини утворення понаднормативних або менших за нормативи оборотних коштів. Здійснювати аналіз нормованих оборотних коштів, як в цілому, так і за окремими балансовими статтями, всередині статей – за групами, усередині груп – за видами для виявлення змін або недостач цінностей. Стан виробничих запасів слід аналізувати за даними

аналітичного обліку сировини, матеріалів, палива та інших цінностей, що його ведуть на складах матеріально відповідальні особи і бухгалтерія. Щоб підвищити ефективність формування та використання оборотного капіталу на підприємстві потрібно: удосконалити рух товару і нормалізувати розміщення оборотних коштів; повністю і ритмічно виконувати плани господарської діяльності; удосконалити організацію торгівлі, упроваджувати прогресивні форми і методи продажу; удосконалити розрахунки з постачальниками і покупцями; покращувати претензійну роботу; прискорювати оборот грошових коштів за рахунок поліпшення інкасації торгової виручки, строгої лімітації залишків грошових коштів в касах торгових підприємств, в дорозі, на розрахунковому рахунку в банку; звести до мінімуму запаси господарських матеріалів, малоцінних предметів, інвентарю, спецодягу на складі, скоротити підзвітні суми, витрати майбутніх періодів; не допускати дебіторської заборгованості [3, с. 91]. Тобто, ефективність використання оборотних коштів на підприємстві залежить, перш за все, від уміння управляти ними, покращувати організацію торгівлі, підвищувати рівень комерційної і фінансової роботи.

Особливого значення для підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу має дебіторська заборгованість підприємства. Можна запропонувати наступні пропозиції з ефективного управління нею: своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості; контролювати стан розрахунків за простроченими заборгованостями; своєчасно виявляти недопустимі види дебіторської заборгованості.

Отже, пропонуємо наступний проект підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу на підприємстві:

1. Встановлення термінів відстрочки платежів для різних груп покупців [6, с. 110]. Існує практика коли, ці терміни встановлюються залежно від періоду часу, протягом якого конкретний покупець може реалізувати придбаний товар. Наприклад, клієнт реалізовує товар за 10 днів, тому немає сенсу надавати йому відстрочку оплати на довший термін, ніж ті самі 10 днів. Але враховуючи, що підприємство не може проаналізувати реалізацію товару кожним своїм клієнтом відстрочка платежів має надаватися лише покупцям обсяг реалізації яких перевищує визначені обсяги. Так, для підприємства, з середньою одноденною виручкою більше 50000 грн., необхідно встановити наступні терміни відстрочки платежів для різних груп покупців (таблиця 1).

З таблиці 1 зрозуміло, що найбільший термін відстрочки платежу на підприємстві буде складати 30 днів, для цього покупець має купити товар на суму від 70001 грн.

Таблиця 1

Встановлені терміни відстрочки платежів для різних груп покупців

Обсяг реалізації, грн.	Відстрочка, днів
від 10000 до 20000	3
від 20001 до 45000	10
від 45001 до 70000	20
більше 70001	30

2. Встановлення лімітів величини дебіторської заборгованості для кожного покупця (або групи покупців), які залежатимуть від обсягів реалізації та історії кредитних відносин з ними. Як правило, коли обсяг реалізації продукції клієнту є значним, і до цього часу він справно погашав свою заборгованість, то для нього встановлюється більший ліміт дебіторської заборгованості [6, с. 99]. Для дрібного ж клієнта цей ліміт є меншим. Якщо ліміт перевищується, то подальше відвантаження продукції з відстрочкою платежу не повинно здійснюватись. У залежності від обсягів реалізації всі покупці підприємства необхідно поділити на наступні групи (за умови одноденної виручки більше 50000 грн.), представлені у таблиці 2.

Таблиця 2

Групи покупців в залежності від обсягів реалізації

Обсяг реалізації, грн.	Група покупців
до 10000	дрібні
від 10001 до 20000	дрібнооптові
від 20001 до 45000	середні
від 45001 до 70000	крупні
більше 70001	крупнооптові

Поділ саме на такі групи дозволить підприємству розмежовувати покупців по обсягу реалізації та строку погашення ними своїх зобов'язань. Необхідно встановити наступні максимальні обсяги дебіторської заборгованості покупців підприємства в залежності від групи (рис. 1), тобто пропонується встановити максимальну дебіторську заборгованість для кожної групи покупців окремо, наприклад, для дрібнооптових він складатиме 18000 грн. Слід зазначити, що покупець, який більше трьох разів вчасно не сплатив свою заборгованість не може потрапити до наступної групи, також забороняється відвантаження продукції таким покупцям без дозволу директора.

Отже, підприємство має виділити п'ять груп покупців в залежності від обсягу закупівель цими підприємствами. Саме від групи покупця буде залежити максимальний обсяг дебіторської заборгованості при якій відвантаження товару буде припинено.

3. Ефективне використання запровадженої системи стимулюючих знижок для клієнтів, які працюватимуть на умовах передплати. При цьому

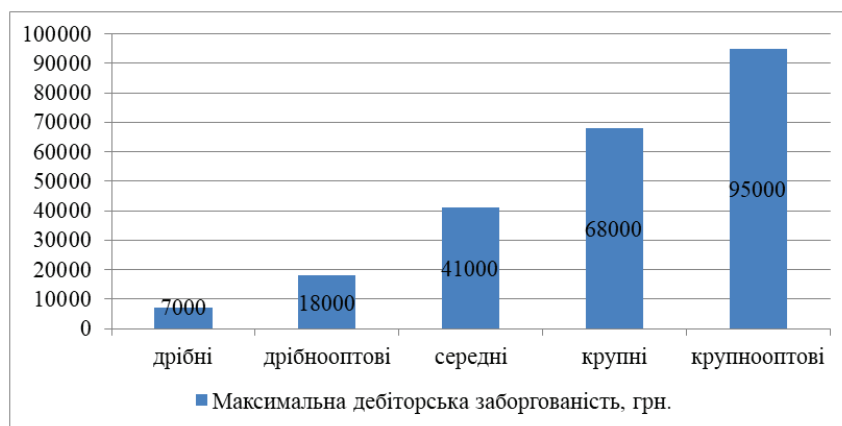

Рис. 1. Максимальні обсяги дебіторської заборгованості покупців

важливо прорахувати економічний ефект від продажів із знижками, визначити, що підприємству вигідніше: отримувати менший дохід від реалізації з передоплатою, чи більший дохід, але із затримкою платежів.

4. Запровадження системи знижок в період року, коли рівень продажів найменший. Враховуючи, що частина продукції підприємств користується сезонним попитом, то керівництву підприємства необхідно прийняти рішення надавати сезонні знижки на партії товарів від певної суми реалізації.

5. Розробка системи договорів, в яких чітко будуть зазначені умови та терміни оплати, а також відповідальність покупця у випадку порушення термінів розрахунків. На підприємствах необхідно розробити типовий договір поставки в якому врахувати всі вимоги нормативно-правових актів, що регулюють договірні відносини. Головна вимога до змісту договору полягає у тому, щоб він містив у собі такі юридичні норми, які б дозволили регулювати весь комплекс взаємовідносин з клієнтом (позичальником).

Висновки з проведеного дослідження. Сьогодні проблема управління дебіторською заборгованістю постала досить гостро, що пов'язано із проблемами несвоєчасних платежів, повернення боргів у неповному обсязі, виникнення сумнівних боргів. Підприємства, що виступають кредиторами, поступово потрапляють у становище технічного банкрутства, яке характеризується неплатоспроможністю, викликану істотною простроченістю дебіторської заборгованості, але при цьому з перевищенням величини самої дебіторської заборгованості над величиною кредиторської заборгованості та вартості активів над фінансовими зобов'язаннями. Реструктуризація дебіторської заборгованості може відбуватися в процесі ряду дій та етапів. Якщо розглядати заходи щодо підвищення її ліквідності, тоді доцільно застосовувати рефінансування дебіторської заборгованості. Рефінансування дебіторської заборгованості являє собою систему фінансових операцій, які

забезпечують прискорену трансформацію дебіторської заборгованості у грошові активи. Рефінансування дебіторської заборгованості – це переведення її в інші, ліквідні форми оборотних активів: гроші, короткострокові фінансові вкладення тощо. Рефінансування базується на принципах: загальні витрати на рефінансування не повинні перевищувати очікуваний прибуток від використання вивільнених коштів у господарському обороті; витрати на рефінансування не повинні перевищувати вартості короткострокових кредитів для підтримки платоспроможності підприємства до інкасації дебіторської заборгованості; витрати на рефінансування не повинні перевищувати інфляційні втрати у випадку затримки платежів. Основними методами рефінансування дебіторської заборгованості є облік векселів, які видані покупцям продукції; форфейтинг; факторинг. Наслідком впровадження проекту підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу мають стати: забезпечення безперебійної роботи підприємства; зниження обсягів вільних поточних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх фінансування; прискорення обороту оборотних активів; максимізація прибутку підприємства при збереженні ліквідності. Практичне впровадження запропонованих заходів по підвищенню ефективності формування та використання оборотного капіталу дозволить максимально ефективно використовувати власні ресурси для забезпечення стабільної фінансової діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ватченко О.Б., Тахмазова І.Б. Управління оборотним капіталом підприємства. Економічний простір. 2011. № 50. С. 193–200.
2. Дукаль Г.С. Управління обіговим капіталом та його вплив на фінансовий стан підприємств. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlitu//19_1/181_Dukal_19_1.pdf (дата звернення: 21.04.2019).

3. Єрмак С.О. Концептуальні основи ефективного управління оборотним капіталом на підприємствах роздрібною торгівлі побутовим обладнанням. *Вісник Донецького університету економіки та права*. 2008. № 1–2. С. 76–83.

4. Кустріч Л.О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 3. С. 103–106.

5. Пархоменко О.П. Уточнення визначення сутності поняття оборотний капітал. URL: <http://www.nbuu.gov.ua> (дата звернення: 21.04.2019).

6. Фінанси підприємств / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. – К.: КНЕУ, 2004. 546 с.

7. Коваленко О.В. Деякі питання управління оборотним капіталом будівельних підприємств. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. № 96. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2015. С.205-217.

8. Коваленко О.В. Теоретичні аспекти процесу управління оборотними активами будівельних підприємств. *Науково-виробничий журнал Держава та регіони. серія : Економіка та підприємництво*. 2015. № 2(83). С. 43 - 48.

REFERENCES:

1. Vatchenko O. V., Takhmazova I. B. (2011) Upravlinnia oborotnym kapitalom pidpriemstva [Management of working capital of the enterprise]. *Ekonomichnyi prostir*. no. 50, pp. 193–200.

2. Dukal H. S. Upravlinnia obihovym kapitalom ta yoho vplyv na finansovyi stan pidpriemstv. Available

at: http://archive.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/19_1/181_Dukal_19_1.pdf (accessed 21 April 2019).

3. Yermak S. O. (2008) Kontseptualni osnovy efektyvnoho upravlinnia oborotnym kapitalom na pidpriemstvakh rozdrubnoi torhivli pobutovym obladdnanniam [Conceptual bases of effective working capital management at the enterprises of retail trade of household equipment]. *Visnyk Donetskoho universytetu ekonomiky ta prava*. no. 1-2, pp. 76–83.

4. Kustrich L. O. (2010) Pidvyshchennia rivnia upravlinnia oborotnym kapitalom [Increasing the level of working capital management]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. no. 3, pp. 103–106.

5. Parkhomenko O. P. Utochnennia vyznachenia sutnosti poniattia oborotnyi kapital. Available at: <http://www.nbuu.gov.ua> (accessed 21 April 2019).

6. Poddierohin A. M., Bilyk M. D., Buriak L. D. (2004) *Finansy pidpriemstv* [Business finance]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)

7. Kovalenko O. V. (2015) Deiaki pytannia upravlinnia oborotnym kapitalom budivelnykh pidpriemstv [Some issues of working capital management of construction companies]. *Ekonomichnyi prostir: Zbirnyk naukovykh prats*. Dnipropetrovsk: PDABA, no. 96, pp. 205-217.

8. Kovalenko O. V. (2015) Teoretychni aspekty protsesu upravlinnia oborotnymy aktyvamy budivelnykh pidpriemstv [Theoretical aspects of the process of managing current assets of construction enterprises]. *Naukovo-vyrobnychiy zhurnal Derzhava ta rehiony. seriia : Ekonomika ta pidpriemnytstvo*. no. 2(83), pp. 43-48.